

су є значною і буде підвищуватися в перспективі. Буде продовжуватися процес концентрації сільськогосподарської землі агрохолдингами через її оренду та банкрутство неефективних аграрних підприємств. Цей чинник потрібно враховувати при розбудові аграрної політики держави та програм підтримки розвитку сільських територій. Державі потрібно сприймати агрохолдинги як об'єктивну реальність і заходами державної політики спрямовувати їх діяльність у русло державної аграрної стратегії, зокрема і щодо розвитку сільських територій.

Література.

1. Агрохолдинги України [Електронний ресурс] // Канадсько-Український зерновий проект. – Режим доступу: <http://www.cugr.com.ua/inks/21.html>.
2. Арнім Кун Забезпечення конкуренції на ринку оренди землі // Сільське господарство України: криза та відновлення / Арнім Кун, С. Дем'яненко. – [За ред. Штефана фон Крамола-Таубадея, Сергія Дем'яненка, Арніма Куна]. – К.: КНЕУ, 2004. – С. 84-92.
3. Дем'яненко С. Система оподаткування у сільському господарстві України // Сільське господарство України: криза та відновлення / С. Дем'яненко, С. Зоря. – [За ред. Штефана фон Крамола-Таубадея, Сергія Дем'яненка, Арніма Куна]. – К.: КНЕУ, 2004. – С. 26-43.
4. Макаренко П.М. Теорія і практика державного регулювання в аграрній сфері: [монографія] / П.М. Макаренко – К.: “Інститут аграрної економіки” УААН, 2009. – 636 с.
5. Саблук П.Т. Фрмування міжгалузевих відносин: проблеми теорії та методології / П.Т. Саблук, М.Й. Малік, В.Л.Валентинов. – К.: ІАЕ, 2002. – 294 с.
6. Топ-25 агрохолдингів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://comik.volvn.ua/articles/top-25-lendlordiv-ukraini>

УДК 657

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Плаксієнко В.Я., д.е.н., професор

Остапенко Т.М., к.е.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія

Розглянуто альтернативні банківському кредитуванню способи фінансування підприємств в Україні: висвітлено суть та переваги комерційного кредитування і оренди. Розкрито особливості бухгалтерського обліку названих способів фінансування діяльності підприємства.

The methods of financing of enterprises are considered in Ukraine. Essence and advantages of the commercial crediting and lease is reflected as methods of financing. The features of record-keeping of the adopted methods of financing of activity of enterprise are exposed.

Постановка проблеми. Практика переконливо доводить, що успішна діяльність підприємства можлива за умови чіткого обліку фінансових ре-

сурсів. Тому фінансові потоки мають бути одними з головних об'єктів управлінського обліку. Однак при цьому слід пам'ятати, що йдеться не тільки про облікові процедури у вузькому розумінні, а про застосування методів економічного аналізу, які дають змогу прогнозно оцінювати рішення менеджерів щодо управління грошовими потоками. Актуальність дослідження також підтверджується підвищенням рівня необхідності фінансування, позитивним його впливом для юридичних осіб. Тож зосередимо увагу на основних перевагах оренди та комерційного кредитування як специфічних джерел фінансування; розкриємо особливості відображення їх в обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами фінансування діяльності підприємств займалися Г. Зуб, Д. Слинько, О. Гудзь, А. Поддєрьогін, О. Данілова та ін. Не зважаючи на значимість проведених досліджень, слід вказати на те, що питання виділення переваг таких способів фінансування як комерційне кредитування та оренда, а також їх обліку з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень, потребують подальших наукових досліджень.

Постановка завдання. Основними цілями дослідження є вивчення існуючих способів фінансування підприємств та, безпосередньо, специфіки орендних операцій і взаємного фінансування (комерційного кредитування) з метою виділення переваг, що забезпечить діяльність підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах ринкової економіки важливою проблемою організаційних структур виробничої сфери є залучення фінансових ресурсів з метою оптимізації матеріально-технічної бази. При цьому, чітка постановка облікового процесу виступає важливим засобом реалізації прийнятих управлінських рішень, обґрунтуванням напрямів і варіантів їх розв'язання. Обліковий процес фінансування виробничо-фінансової діяльності підприємств відображає результативність вирішення управлінських завдань.

В умовах ринкової економіки існують найрізноманітніші способи фінансування підприємств (самофінансування, пряме фінансування через механізм ринку капіталу, бюджетне фінансування, банківське кредитування, взаємне фінансування підприємств) [2]. Найбільш поширеним способом фінансування є банківське кредитування. Головна проблема полягає в тому, як отримати кредит на прийнятних умовах з позиції його вартості, оскільки з усіх вищеперелічених способів фінансування, банківське кредитування є найдорожчим [1, 3].

Як альтернатива банківського кредитування у період кризи неплатежів більшості господарюючих суб'єктів, що відчують гостру нестачу фінансових ресурсів, вважаємо, що повинно виступати взаємне фінансування підприємств та самофінансування.

Так, у ході здійснення своєї діяльності підприємства постачають один одному продукцію (роботи, послуги) на умовах оплати з відстроченням платежу. У даному випадку йдеться про взаємне фінансування (комерційний кредит). Комерційний кредит – це економічні, кредитні відносини, які вини-

кають між окремими підприємствами. Суми комерційних боргів локалізуються в обліку кредитора у вигляді дебетових залишків по наступних субрахунках: 182 “Довгострокові векселі одержані”, 183 “Інша дебіторська заборгованість”, 34 “Короткострокові векселі одержані”, 36 “Розрахунки з покупцями і замовниками”, 371 “Розрахунки за виданими авансами”, 373 “Розрахунки за нарахованими доходами”, 377 “Розрахунки з іншими дебіторами” [5]. Більш докладно порядок відбиття в бухгалтерському обліку комерційного кредитування у кредитора розглянемо на прикладі 1.

ВП “Аеробіка” реалізувало торговельній компанії “Бріз” партію продукції за договірною вартістю 13500 грн. (у т.ч. ПДВ) з наданням чотирьохмісячної відстрочки платежу під 15 % річних. Господарські операції наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**Облікове відображення комерційного кредиту
у ВП “Аеробіка” (у кредитора)**

Зміст бухгалтерського запису	Бухгалтерський облік		
	Дебет	Кредит	Сума, грн.
Нараховано виручку від реалізації продукції	361	701	13500
Відображено ПДВ	701	641	2250
Списано продукцію по собівартості	901	27	7500
Нараховано відсотки по комерційному кредиту (13500 грн. * 0,15 / 4)	373	719	506,25
Одержано на поточний рахунок відсотки по кредиту	311	373	506,25

Принципова особливість даного методу фінансування полягає в тому, що він є складовою частиною системи короткострокового фінансування поточної діяльності. Даний спосіб фінансування є простим в оформленні, порівняно недорогим та має стати найпоширенішим між постійними контрагентами [1].

До елементів самофінансування можна віднести оренду. Оренду можна визначити як інвестування фінансових ресурсів у придбання майна (необоротних активів) з подальшою передачею його клієнту на умовах оренди. З економічної точки зору, орендодавець прагне отримати певний відсоток на здійснене ним вкладення – придбання майна та подальшу передачу його орендоотримувачу [2].

На практиці оренда буває оперативною і фінансовою. При оперативній оренді основні засоби передаються в користування на визначений договором строк. Проте ці засоби лишаються власністю орендодавця. В договорі оренди записують суму орендної плати, строки оплати оренди, умови і зобов'язання обох сторін.

Прийняті в оперативну оренду основні засоби, орендарем облічуються на забалансованому рахунку 01 “Орендовані необоротні активи” за інвентарними номерами, визначеним орендовцем. Оренду плату визначає орендодавець. По переданих в оренду основних засобів орендодавець нараховує амортизацію на загальних підставах. [4]. Більш докладно порядок відбиття в

бухгалтерському обліку орендних операцій у орендаря розглянемо на прикладі 2.

Отримано в оперативну оренду від підприємства ТОВ “АгроОвен” трактор Т-150, його балансова вартість 24560 грн., сума зносу 3160 грн., місячна сума амортизації трактора визначена 455 грн. Оренда плата за місяць згідно з договором 750 грн. (в тому числі ПДВ – 125 грн.). Господарські операції з орендних операцій у орендаря наведено в табл. 2.

Таблиця 2

**Господарські операції у орендаря при отриманні трактора
в оперативну оренду**

Зміст бухгалтерського запису	Бухгалтерський облік		
	Дебет	Кредит	Сума, грн.
Оприбутковується прийнятий в оренду від орендовця Т-150	01		24560
По закінченню кварталу отримано рахунок-фактуру орендовця про оренду плату, в т.ч. ПДВ	91	685	750
	641	685	125
Оплачено за користування трактором з поточного рахунку в банку	685	311	750
По закінченню строку оренди трактор передається його власнику-орендовцю		01	24560

Фінансова оренда – це підприємницька діяльність, направлена на інвестування коштів іншому підприємству у користування на визначений строк орендарю майна, яке є власністю орендодавця за умови сплати орендарем періодичних орендних платежів. Об’єктом оренди може бути рухоме і нерухоме майно, яке віднесене до групи основних засобів, щодо яких немає обмежень про передачу його в оренду. Майно, отримане орендарем у порядку фінансової оренди, зараховується на рахунок 10 (окремому аналітичному рахунку). Після закінчення розрахунків з орендодавцем цей об’єкт зараховують до групи власних основних засобів [4]. Порядок відбиття в бухгалтерському обліку орендних операцій у орендаря розглянемо на прикладі 3.

Орендар отримав у фінансову оренду від орендодавця трактори: їх первісна вартість 130000 грн., сума зносу 13000 грн., залишкова вартість 117000 грн. Сума орендної плати визначена в розмірі 150000 грн., крім того, ПДВ – 30000 грн., всього 180000 грн. Сума відсотків за користування кредитом 27000 грн., ПДВ – 5400 грн., всього 32400 грн. Строк оренди – 5 років. Оплата за оренду майна буде проводитись поквартально. (табл. 3).

Отже, для орендаря операція оренди є одним із способів непрямого фінансування придбання активів, для орендодавця – вимушена міра – засоби здаються в оренду, оскільки не знаходять повного завантаження у власника.

Висновки. До вирішення проблеми фінансування виробничо-фінансової діяльності підприємств необхідно підходити комплексно. Для цього необхідно враховувати максимально можливі варіанти фінансування: як прямі, так і непрямі. При цьому, бухгалтер-аналітик має враховувати їх вигідність з позиції економії фінансових ресурсів (у випадку оренди майна), або їх надходження замість звичайного очікування погашення заборгованос-

ті за реалізовані продукцію, виконані роботи, надані послуги (у випадку відстрочки платежу).

Таблиця 3

**Господарські операції у орендаря при отриманні тракторів
у фінансову оренду**

Зміст бухгалтерського запису	Дебет	Кредит	Сума, грн.
Оприбутковуються трактори, які отримані в фінансову оренду	15	531	150000
	644	531	30000
	10	15	150000
Поквартальне нарахування платежів за фінансову оренду тракторів (150000 грн./5 р. * 4 кв.)	531	611	7500
	Сума ПДВ по цих платежах (30000 грн./5 р. * 4 кв.)		
	641	644	1500
Нараховані відсотки по користуванню кредитом: (27000 грн./5 р. * 4 кв.)	951	611	1350
	Відображено ПДВ: (5400 грн./5 р. * 4 кв.)		
	641	611	270
Оплата боргу з поточного рахунку	611	311	10620

Тож розвиток оренди та комерційного кредитування має стати базовою передумовою для подальшого розвитку кредитно-фінансових відносин в Україні та важливими джерелами фінансування діяльності підприємств, особливо у період кризи неплатежів більшості підприємств, що відчувають гостру нестачу фінансових ресурсів. Облікове відображення запропонованих джерел фінансування відображає результативність вирішення управлінського завдання, адже частина інформації формується завдяки процедурі управлінського обліку, який дає змогу прогнозно оцінювати рішення менеджерів щодо управління грошовими потоками.

Література.

1. Фінанси у запитаннях і відповідях : [За заг. ред. О. Д. Данілова]. – К. : “Видавничий дім “Комп’ютерпрес”, 2006.– 444 с.
2. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: [навч. посіб.] / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк, С.О. Булгакова, А.П. Куліш. – [5-те вид., перероб. та доп.]. – К. : КНЕУ, 2004. – 546 с.
3. Лайко П. А. Фінанси підприємств : [підручник] / П.А. Лайко, М.В. Мних. – К. : Знання України, 2004.– 428 с.
4. Актуальні питання бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах : [За заг. ред. Д. М. Фесенко]. – Полтава : Камелот, 2006. – 500 с.
5. Сумнівні та безнадійні борги при комерційному кредитуванні [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.vobu.gov.ua>.